

A survey on utilization of Nahjul-Balagha in scientific output of medical sciences

Aram Tirgar^{*1}, Zahra Aghalari²

1- Social Determinants of Health Research Center, Health Research Institute, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

2- Student Research Committee, School of Allied Medical Sciences, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran.

*Correspondence should be addressed to Mr. Aram Tirgar; Email: a.tirgar@mubabol.ac.ir

Article Info

Received: Jun 23, 2016

Received in revised form:

Aug 13, 2016

Accepted: Aug 29, 2016

Available Online: Dec 31, 2016

Keywords:

Citation analysis

Medical sciences

Nahjul-Balagha Identity

Scientometry

Abstract

Background and Objectives: Nahjul-Balagha, after Quran, is an important reference for humanity and a book of guidance that carries useful messages about health. The present study aimed at measuring the utilization rate of this book in the scientific output of medical sciences.

Materials & Methods: The current cross-sectional study has been conducted on a portion of medical science's scientific outputs (medical and dental dissertations as well as journals and articles in the field of medical sciences) and a 16-year interval of conferences on environmental health. Data was collected with citation analysis technique and using a researcher-made checklist. Descriptive and inferential statistical indicators were used for data analysis. In this study, all relevant ethical issues were considered.

Results: A survey on 20,776 references from 511 dissertations has shown that Nahjul-Balagha was not used in any of them. In addition, findings of 19,069 references used in 876 published scientific articles in Persian journal of Babol University of Medical Sciences have showed that, the utilization rate of Nahjul-Balagha was 2 times over a 22-year interval. The abstract of only 1 article had been attached to Nahjul-Balagha issue in a 16-year interval of survey on 2928 articles presented in environmental health conferences.

Conclusion: Though the important role of religious recommendations and especially useful written advice in Nahjul-Balagha on health, the utilization rate of this valuable book among articles of medical sciences, is rare.

Please cite this article as: Tirgar A, Aghalari Z. A survey on utilization of Nahjul-Balagha in scientific output of medical sciences. *J Res Relig Health*.2017;3(1): 30- 41.

Summary

Background and Objectives: Nahjul-Balagha is the most valuable book of spiritual guidance after the Holy Quran (1). The one reading Nahjul-Balagha gets familiar with theology in addition to other topics such as social and political issues, and principles related to health (2). The health components mentioned in Nahjul-Balagha include good deeds and good economic activities (3-4), a sense of self-worth (5), position, role and status (6), consistent social relations (7) and the piety of the heart (8).

Nowadays, many universities, including the Universities of Medical Sciences, are considered as one of the main centers of scientific productions in the field of health, and their output is considered as a reference

of knowledge expansion and as the main platform of the development of societies (9). However, journals, articles and scientific conferences are responsible for expanding knowledge at the national, regional and international levels as one of the main ways of presenting the results of scientific studies, (10). Writing a scientific work, arguments are supported by other references (11), or this way, the reader gets familiar with other related references. As a result, at least, we as Muslims and Shiites should take advantage of relevant cases, and at the same time referrals to other references, and the content of valuable books such as Nahjul-Balagha to explain the importance of the issue or support the conclusions and refer the reader to such valuable references.

Due to the importance of using Nahjul-Balagha as a valuable references, especially to expand human knowledge in terms of health and health promotion and

on the other hand the absence or lack of published information, this study presents the results of some studies and investigates the amount of using Nahjul-Balagha in the scientific output of Medical Sciences.

Materials and Methods: The current study is comprised of several cross-sectional and independent studies conducted since 2011 to 2015.

In the first study, all the theses written by the students of Medicine and Dentistry at Babol University of Medical Sciences for over five years of using Nahjul-Balagha as one of the most cited references were studied (12). A citation analysis technique and the instrument used in similar studies were used to collect data (13-14).

In the second study, during twenty-two years (since 1991 to 2013), all the articles of the scientific Journal of Babol University of Medical Sciences were examined (15). In this study also a citation analysis technique was used to collect data.

In the third study, during two years, all the Persian articles of the journals of the Universities of Medical Sciences were studied in terms of using the words such as Allah, the Qur'an, Nahjul-Balagha, verses and hadiths, dua (prayer), prayers, fasting, faith and religion in the titles, abstracts and keywords (16).

In a cross sectional but unpublished study, the abstracts of the articles of Environmental Health Conferences for a 16-years period from the first year of holding up to 2013 in terms of paying attention to Nahjul-Balagha were studied. A researcher-made form was used to collect data and different parts of the abstracts of the articles including the title, abstract and key words in terms of using the word Nahjul-Balagha were investigated.

In another cross-sectional study during 2015, the approved research projects of a University of Medical Sciences (with an emphasis on keyword Nahjul-Balagha) were studied through the research website of the University.

Results: The data from studying 511 theses (356 Medical theses and 155 Dentistry theses) showed that on the whole, 20,776 references were used, but none of them was devoted to the valuable book of Nahjul-Balagha.

The results of data processing of the Journal of Babol University of Medical Sciences also showed that during twenty-two years, among 876 published articles, a total of 19069 references were cited. There were only two cases using of Nahjul-Balagha as the cited reference.

Studying the use of religious keywords in the titles, abstracts, and keywords of over 13000 published articles by 126 titles of Persian Journal affiliated with 47 Universities of Medical Sciences during 1391 and 1392 indicated that in 82 works (0.6 percent of all the articles) the selected religious key words were used and the highest frequency belonged to the Quran with a frequency of 19 times (0.1 percent) but the amount of enjoying Nahjul-Balagha was only in 3 cases.

Using in 2928 abstracts of the articles during 16 consecutive quarters of annual conferences of

Environmental Health showed that only one abstract of the articles was associated with the subject of Nahjul-Balagha.

Investigating the approved projects of a University of Medical Sciences in terms of the number of the approved projects by the keyword of Nahjul-Balagha showed that among the 1830 approved projects during 10 years (since 2005 to the end of 2014), only one project related to Nahjul-Balagha has been approved.

Conclusion: Nahjul-Balagha is one the important references for us as Muslims to explain the importance of different subjects; therefore, it is expected that this valuable book be used in scientific articles of the related cases. Against the expectations, using this reference was not significant in the articles of Medical Sciences.

Although Nahjul-Balagha is not concerned with health issues, it gives valuable recommendations about physical, mental, and social health in many cases, such as the avoidance of overeating, consumption of foods like dates, the avoidance of self-underestimation, arrogance, injustice, surveillance, ridicule, inequality and discrimination, also being qualified with good ethics and patience (18-17).

Probably "one of the reasons for such a weakness is the unfamiliarity of researchers of health and medical sciences with the correct ways to extract the contents of such references (19); therefore, holding workshops is recommended to promote the knowledge of students and lecturers about Nahjul-Balagha and make them familiar with research methods and principles about this valuable book.

References

1. Nilsaz N, Babaahmadi Milani Z. Influence of monotheistic topics in Nahjul-Balagha. *Tahqiqat-e Ulum-e Qur'an wa Hadith*. 2013;10(1):171-92.(Full Text in Persian)
2. Yadollahpour MH, Hasanzadeh R, Fazeli Kebria M. Comparative study on "Improvement of Quality of Life" from the Viewpoint of Islam and Positivist Psychologists. *Journal of Research & Health*. 2014;1(1):72-81.(Full Text in Persian)
3. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 176.(Full Text in Arabic)
4. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 225.(Full Text in Arabic)
5. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Saying 342.(Full Text in Arabic)
6. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Letter 53.(Full Text in Arabic)
7. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by:

Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Letter 31. (Full Text in Arabic)

8. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Saying 389. (Full Text in Arabic)

9. Fereshtehnejad SM, Motevalian SA, Moradi Lakeh M, Aghili S, Shafiee Sabet A. Comparison of the qualitative and quantitative indexes of scientific medical journals affiliated to Iran University of Medical Sciences with Iranian Exemplary Medical Journals during 2008-2010. Iran university of medical sciences. 2010;17(77):40-54. (Full Text in Persian)

10. Zaki MA. Investigate the content of the research trends in scientific journals Management. Knowledge Management. 2006(75):43-74. (Full Text in Persian)

11. Alidousti S, Mohammadi F, Keshavarz H, Abooyee Ardakan M. Iran Manual of Style Citation Guide to Persian and English Information Sources. Tehran: Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IRANDOC) & Chapar Publishing Company; 2012. (Full Text in Persian)

12. Tirgar A, Yaminfirooz M, Nikkhah A, Mousavi A. Using religious resources among graduate students' thesis in medical sciences. Journal of Babol University of Medical Sciences 2013;15(1):89-93. (Full Text in Persian)

13. Tirgar A, Abolghasemi MB, Yaminfirooz M. Citation Analysis of graduate medical thesis references: Before and after of digital library access. 2th Conference of Research and Science Generation in

Medicine; Tehran: Ketabdar Publications; 2010. p. 201-11. (Full Text in Persian)

14. Tirgar A, Yaminfirooz M, Dehghan Z. A study on Iranian National Medical Digital Library usage among Babol University of medical sciences users. 2th Conference of Research and Science Generation in Medicine; Tehran: Ketabdar Publications; 2010. p. 359-68. (Full Text in Persian)

15. Tirgar A, Habibzadeh Y, Yadollahpour MH. Using Quran and Nahjul-Balagha in scientific outputs of medical sciences. Islam and Health Journal. 2014;1(2):22-6. (Full Text in Persian)

16. Tirgar A, Aghalari Z. Tendency to religious issues in scientific outputs of medical sciences. Islam and Health Journal. 2014;1(3):35-40. (Full Text in Persian)

17. Yadollahpour BH. Human dignity in Quran. 1 ed. Qom: Adian publication; 2012. (Full Text in Persian)

18. Kadkhodai Z, Hajianfar H. Ethics Role on Mental Health of the Society from the View Point of Nahjul-Balagha. journal health systems research. 2013; 9(3): 243-58. (Full Text in Persian)

19. Yadollahpour B. Documents of the ways of students' more intimacy with the Qu'ran (a critical study). Motaleat-e Tafsiri. 2011; 2(6):119-46. (Full Text in Persian)

الإنتاجات العلمية للعلوم الطبيّة من منظور التمتع بنهج البلاغة

آرام تيركر^{١*}، زهرا آقالري^٢

١- مركز البحوث للعوامل الاجتماعية المؤثرة على السلامة، معهد بحوث صحة، جامعة بابل للعلوم الطبيّة، بابل، إيران.

٢- لجنة البحوث الطلابيّة، كآية شبه الطبيّة، جامعة بابل للعلوم الطبيّة، بابل، إيران.

* المراسلات موجهة إلى السيد آرام تيركر؛ البريد الإلكتروني: a.tirgar@mubabol.ac.ir

معلومات المادة

الوصول: Jun ٢٣، ٢٠١٦

وصول النص النهائي: Aug ١٣، ٢٠١٦

القبول: Aug ٢٩، ٢٠١٦

النشر الإلكتروني: Dec ٣١، ٢٠١٦

الألفاظ الرئيسيّة:

التحليل الاستنادي

العلوم الطبيّة

تقييم العلم

نهج البلاغة

الملخص

السابقة و الأهداف: إنّ نصح البلاغة بعد القرآن الكريم أحد الكتب الهامة جدّاً لإرشاد الإنسان وتوجيهه كما هو مليء بالوصايا المرتبطة بالسلامة. الهدف من هذا البحث هو تعيين كميّة التمتع بهذا الكتاب القيم في الإنتاجات العلميّة للعلوم الطبيّة.

الموادّ و الأساليب: قد تمّ هذا البحث بشكل مقطعيّ على قسم من إنتاجات العلوم الطبيّة (أطروحات طبيّة، وأطروحات طبّ الأسنان، ومجالات ومقالات العلوم الطبيّة) وأيضاً على فترة ١٦ سنة من عمر مجموعة مؤتمرات الصحة البيئية. تمّ جمع المعطيات بطريقة التحليل الاستنادي وبمساعدة القائمة المرجعيّة المحقّقة، كما قد استفيد من المؤشرات الإحصائيّة الوصفيّة والاستدلاليّة لتجهيز المعطيات. هذا البحث مشتمل على جميع الجوانب الأخلاقيّة المرتبطة.

المكشوفات: تكشف دراسة ٢٠٧٧٦ مصدرًا مستفادًا في ٥١١ أطروحة علميّة أنّ نصح البلاغة ما استفيد منه في أيّ من المصادر. تبيّن المكشوفات الحاصلة من استخراج ١٩٠٦٩ مصدرًا مستفادًا في ٨٧٦ مقالة منشورة طوال ٢٢ سنة، في المجلة الفارسيّة بجامعة بابل للعلوم الطبيّة، أنّ نصح البلاغة قد استفيد منه في مقالتين فقط. وأيضاً تكشف دراسة ٢٩٢٨ ملخصًا من المقالات المقدمة في فترة ١٦ سنة من عمر مجموعة مؤتمرات الصحة البيئية، أنّ ملخصًا واحدًا انتشر بموضوع مرتبط بنهج البلاغة فقط.

النتيجة: رغم دور الوصايا المذهبيّة المؤثرة على السلامة، خاصّة ما أكّد أو أشير إليه في نصح البلاغة، إنّ حصّة التمتع بهذا الكتاب القيم في مقالات العلوم الطبيّة قليلة.

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Tirgar A, Aghalari Z. A survey on utilization of Nahjul-Balagha in scientific output of medical sciences. J Res Relig Health.2017;3(1): 30- 41.

تولیدهای علمی علوم پزشکی از نظر بهره‌گیری از نهج‌البلاغه

آرام تیرگر*^۱، زهرا آقالری^۲

۱- مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، پژوهشکده‌ی سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
۲- کمیته‌ی تحقیقات دانشجویی، دانشکده‌ی پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران.
مکاتبات خطاب به آقای آرام تیرگر؛ پست الکترونیک: a.tirgar@mubabol.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۳ تیر ۹۵
دریافت متن نهایی: ۲۳ مرداد ۹۵
پذیرش: ۸ شهریور ۹۵
نشر الکترونیکی: ۱۱ دی ۹۵

واژگان کلیدی:

تحلیل استنادی
علم‌سنجی
علوم پزشکی
نهج‌البلاغه

چکیده

سابقه و اهداف: نهج‌البلاغه پس از قرآن کریم، یکی از کتاب‌های بسیار مهم برای هدایت و انسان‌سازی؛ و سرشار از توصیه‌های مربوط به سلامت است. هدف این پژوهش، تعیین میزان بهره‌گیری از این کتاب ارزشمند در تولیدهای علمی علوم پزشکی است.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر به صورت مقطعی، روی بخشی از بروندهای علوم پزشکی (پایان‌نامه‌های پزشکی و دندانپزشکی، مجله‌ها و مقاله‌های علوم پزشکی) و همچنین یک دوره‌ی ۱۶ ساله از سلسله همایش‌های بهداشت محیط، انجام شده است. داده‌ها به روش تحلیل استنادی و به کمک چک‌لیست محقق‌ساخته جمع‌آوری؛ و برای پردازش داده‌ها از شاخص‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است. این پژوهش تمام موارد اخلاقی مرتبط را رعایت نموده است.

یافته‌ها: بررسی ۲۰۷۷۶ منبع استفاده‌شده در ۵۱۱ پایان‌نامه، نشان داده که در هیچ موردی، از نهج‌البلاغه استفاده نشده است. همچنین یافته‌های حاصل از استخراج ۱۹۰۶۹ منبع استفاده‌شده در ۸۷۶ مقاله‌ی منتشرشده طی ۲۲ سال، در مجله‌ی فارسی دانشگاه علوم پزشکی بابل، گویای این است که فقط در دو مقاله از این کتاب استفاده شده است. بررسی ۲۹۲۸ خلاصه‌ی مقاله‌ی عرضه‌شده در دوره‌ی ۱۶ ساله‌ی همایش بهداشت محیط، نیز نشان داده که فقط یک خلاصه‌ی مقاله با موضوعی مرتبط با نهج‌البلاغه منتشر شده است.

نتیجه‌گیری: با وجود نقش اثرگذار توصیه‌های مذهبی بر سلامت، به‌ویژه آنچه در کتاب نهج‌البلاغه بر آن تأکید یا به آن اشاره شده، سهم بهره‌گیری از این کتاب ارزشمند در مقاله‌های علوم پزشکی بسیار اندک است.

استناد مقاله به این صورت است:

Tirgar A, Aghalari Z. A survey on utilization of Nahjul-Balagha in scientific output of medical sciences. J Res Relig Health.2017;3(1): 30- 41.

مقدمه

کتاب شریف و نفیس نهج‌البلاغه که آن را «تالی‌القرآن» و «اخ‌القرآن» می‌خوانند همانند اقیانوس بی‌کرانی است که گوهرهای ارزشمندی در اعماق خود نهفته دارد (۱ و ۲). نهج-

مفهوم‌ها و آموزه‌هایی که امروزه روان‌شناسان در بهداشت روان به آنها پرداخته‌اند، تأکید فرموده است (۱۰). از جمله مؤلفه‌های بهداشت روان که در نهج‌البلاغه آمده و می‌توان به آنها اشاره کرد عبارت است از کار مطلوب و فعالیت اقتصادی مناسب (۱۱ و ۱۲)، احساس خود ارزشمندی (۱۳)، موقعیت، نقش و منزلت اجتماعی (۱۴)، روابط اجتماعی سازگار (۱۴) و تقوای قلب. حضرت علی (علیه‌السلام) فرمودند: «بدانید که تقوای قلب دلیل سلامت بدن خواهد بود» (۱۵). ایشان این عوامل را تقویت‌کننده‌ی سلامت جسمانی و عامل پیشگیری‌کننده از بیماری‌ها می‌دانند (۱۶).

با توجه به آموزه‌های موجود در حکمت‌ها، خطبه‌ها و نامه‌های نهج‌البلاغه می‌توان «وضعیت مطلوب جسمانی، زندگی راحت، بهره‌مندی از نعمت‌های پایدار، آسایش و آرامش کامل» (۱۷ و ۱۸) را که تعریف‌هایی از سلامتی است استنباط کرد که مشابه تعریف سازمان جهانی بهداشت از سلامتی است. بنابه تعریف سازمان مذکور، سلامتی عبارت است از تأمین رفاه کامل جسمانی، روانی و اجتماعی، نه فقط نبود بیماری و نقص عضو» (۱۹).

پژوهش در نهج‌البلاغه، که به واکاوی رموز نهفته در سخنان ارزشمند مولای متقیان حضرت علی (علیه‌السلام) می‌پردازد، می‌تواند به ترویج سلامتی و درمان بیماری‌ها کمک کند؛ چراکه سلامتی در فرهنگ متعالی اسلام دارای ارزش والایی است و در کتاب‌های دینی و مذهبی نیز، به حفظ و ارتقای آن بسیار تأکید شده است (۲۰).

امروزه دانشگاه‌ها، به‌ویژه دانشگاه‌های علوم پزشکی از جمله مراکزهای عمده‌ی تولیدهای علمی به‌ویژه در حوزه‌ی سلامت به‌شمار می‌آیند و برون‌دادهای این مراکزها، یکی از منابع بسط دانش و بستر اصلی پیشرفت کشورها محسوب می‌شود (۲۱). مجله‌ها، مقاله‌ها و همایش‌های دانشگاهی که اصلی‌ترین ابزار نشان‌دادن نتایج پژوهش‌ها و مطالعه‌های علمی هستند، وظیفه‌ی اطلاع‌رسانی علمی در سطوح ملی، منطقه‌ی و بین‌المللی را برعهده دارند (۲۲). آنها همچنین یکی از مجاری ارتباط‌های علمی محسوب می‌شوند که برحسب محدوده‌ی جغرافیایی بر اهمیتشان افزوده می‌شود. هنگام نوشتن اثری علمی یا تحقیقی، به‌طور معمول اعتبار استدلال‌های نویسنده با ارجاع به آثار دیگر است که به‌دست می‌آید (۲۳)؛ افزون‌براین، از این طریق خواننده‌ی اثر با منابع مرتبط دیگر آشنا می‌شود. پس بدیهی است که ما مسلمانان، به‌ویژه شیعیان می‌باید دست‌کم در موارد مرتبط، هم‌زمان با ارجاع به منابع دیگر، از عبارت‌های موجود در چنین کتاب‌گران‌قدری، برای

البلاغه، پس از قرآن کریم ارزشمندترین کتاب هدایت و انسان‌سازی است (۳)؛ تا آنجا که فهم تفسیر و رسیدن به مراد آیه‌های الهی در گرو فهم گفتار و رفتار حضرت علی (علیه‌السلام) است (۴). در این کتاب، درس‌ها و نکته‌های فراوان علمی و اخلاقی را می‌توان از میان خطبه‌ها، حکمت‌ها و یا نامه‌های آن حضرت به‌دست‌آورد؛ چراکه کلام گهربار حضرت علی (علیه‌السلام) برخواسته از معارف عمیق کلام وحی است (۵).

در واقع نهج‌البلاغه رشحه‌ی از قلم زیبا، شمه‌ی از بیان شیوا و تابشی از افکار رسای امام علی (علیه‌السلام)، دومین شخصیت بزرگ عالم است (۶). نهج‌البلاغه کتابی است که طی چهارده قرن، هنوز ژرف‌اندیشان به عمق محتوای آن نرسیده و بر بُعدهای بی‌کران آن احاطه نیافته‌اند. بزرگان بسیاری درباره‌ی موضوع‌های آن تحقیق کرده‌اند، که حاصل این تحقیق‌ها بیش از ۳۵۰ جلد کتاب بوده است. توجه به موضوع‌ها و مباحث این کتاب ارزشمند، برای بهره‌مند شدن از معارف والای آن، رسالتی همگانی برای مسلمانان؛ به‌ویژه شیعیان آن حضرت است؛ هر چند غواصی دریای ژرف نهج‌البلاغه کار هر کسی نیست:

کاملی باید در این راه شگرف * تا کند غواصی این بحر ژرف (۷)

اما هرکس به اندازه‌ی وسع و توان خود باید قطره‌ی از این دریای بی‌کرانه برگیرد (۷). نهج‌البلاغه دربردارنده‌ی بخشی از سخنان و کلام نورانی حضرت علی (علیه‌السلام) است که با ذوق و هنر ویژه‌ی در سه فصل جداگانه‌ی، خطبه‌ها (۲۳۹ خطبه)، نامه‌ها (۷۹ نامه) و حکمت‌ها (۴۸۰ حکمت) تنظیم شده و شکل و نظام زیبایی به‌خود گرفته است. این کتاب شاهکاری است که فضیلت‌های آن، فقط در یک زمینه خلاصه نمی‌شود و خواننده‌ی این اثر علاوه بر خدانشناسی، با مبحث‌های اجتماعی و سیاسی نیز آشنا می‌شود. حضرت علی (علیه‌السلام) با منطقی استوار و آگاهانه درباره‌ی دگرگونی‌های دنیا و شئون مردم و سرشت افراد و گروه‌ها سخن گفته و گاهی با توصیف رعدوبرق و آفرینش آسمان و زمین، پدیده‌های زنده‌ی طبیعت را به‌تفصیل شرح داده و اسرار خلقت جانوران را فاش کرده و درعین حال مردم را به انجام تعهدهای اخلاقی و اجتماعی فرمان داده است (۸). یکی از موضوع‌هایی که اهمیت آن را در بخش‌های مختلف این کتاب گران‌قدر می‌توان استنباط کرد، تأکید بر رعایت بهداشت و حفظ سلامتی است؛ چنانکه بحث‌های بسیاری درباره‌ی توجه به بهداشت، از جمله بهداشت روان و بهبود کیفیت زندگی در نهج‌البلاغه آمده است (۹). حضرت علی (علیه‌السلام) در نهج‌البلاغه به بسیاری از

در دومین مطالعه، با عنوان «وضعیت بهره‌گیری از قرآن و نهج‌البلاغه در بروندهای علمی حوزه‌ی علوم پزشکی»، مطالعه‌ی به‌صورت مقطعی و به‌روش تحلیل استنادی برای دوره‌ی بیست‌و دو ساله (از سال ۱۳۷۰ تا سال ۱۳۹۲) روی همه‌ی مقاله‌های علمی - پژوهشی منتشرشده در مجله‌ی علمی دانشگاه علوم پزشکی بابل، انجام شده است (۲۸). در مطالعه‌ی مذکور، از روش تحلیل استنادی (روشی متداول در علم‌سنجی و شاخه‌ی از کتاب‌سنجی است که برای بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتارهای اطلاع‌یابی استفاده‌کنندگان از منابع علمی به‌کار می‌رود) و همچنین از فرمی محقق‌ساخته متناسب با اهداف پژوهش، برای گردآوری داده‌ها استفاده شده است (۲۴ و ۲۹).

در مطالعه‌ی دیگر (۱۳۹۳)، طی دوره‌ی دو ساله، همه‌ی مقاله‌های فارسی که مجله‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور منتشر کرده‌اند، از نظر استفاده از واژه‌هایی مانند خدا، قرآن، نهج‌البلاغه، آیه‌ها، روایت‌ها، دعا، نماز، روزه، دین و مذهب در عنوان‌ها، چکیده و کلیدواژه‌ی مقاله‌ها بررسی شده است (۳۰). در این مطالعه نیز داده‌ها با استفاده از فرمی ویژه، متناسب با اهداف پژوهش جمع‌آوری و برای پردازش آماری داده‌ها از شاخص‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است.

همچنین در مطالعه‌ی مقطعی و منتشر نشده در سال ۱۳۹۴، خلاصه‌ی مقاله‌های پذیرفته شده در مجموعه همایش‌های بهداشت محیط، برای دوره‌ی ۱۶ ساله از اولین سال برگزاری تا سال ۱۳۹۲، از نظر توجه به نهج‌البلاغه و اکاوی شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از فرمی محقق‌ساخته استفاده شده؛ و بخش‌های مختلف خلاصه‌ی مقاله‌ها شامل عنوان، چکیده و کلیدواژه‌ها از جهت استفاده از واژه‌ی نهج‌البلاغه، بررسی شده است.

در مطالعه‌ی مقطعی دیگری، طی سال ۱۳۹۴، طرح‌های پژوهشی مصوب یک دانشگاه علوم پزشکی (با تأکید بر کلیدواژه‌ی نهج‌البلاغه) از طریق وب‌سایت اطلاعات پژوهشی آن دانشگاه، بررسی شد. نتایج حاصل پس از جستجو در فرمی محقق‌ساخته جمع‌آوری و سپس پردازش شد.

یافته‌ها

داده‌های حاصل از بررسی ۵۱۱ پایان‌نامه‌ی دانشجویی (۳۵۶ پایان‌نامه‌ی پزشکی و ۱۵۵ پایان‌نامه‌ی دندانپزشکی)، برای دوره‌ی زمانی بیش از پنج سال، نشان داده که در مجموع

اعتبار نتیجه‌گیری‌ها و ارجاع خوانندگان به چنین منبع گران‌قدری بهره‌بریم.

از آنجا که بررسی‌های اولیه گویای نوعی محدودیت اطلاعات درباره‌ی وضعیت استفاده از نهج‌البلاغه (که مرجع علمی و مذهبی معتبری به حساب می‌آید)، در ارجاع‌های علمی حوزه‌ی علوم پزشکی است؛ از این‌رو، به نظر نوعی سهل‌انگاری در استفاده از این کتاب گران‌بها رخ داده است، که به واردشدن خسارت‌هایی مانند معرفی‌نشدن این کتاب و بهره‌نبردن از آن در مجامع علمی و در میان نخبگان، منجر شده است. اعتقاد بسیاری بر آن است که توسعه‌ی دیدگاه حضرت علی (علیه‌السلام) با بهره‌گیری از نهج‌البلاغه در میان دیدگاه‌های دیگر، می‌تواند در ترویج اندیشه‌های قرآنی و بسط دانش بشری تأثیرگذار باشد (۲۴).

با توجه به اهمیت اطلاع از وضعیت به‌کارگیری از نهج‌البلاغه، این منبع گران‌بها و ارزشمند، در جهت بسط دانش بشری، به‌ویژه ترویج بهداشت و ارتقای سلامت و نیز نبود یا کمبود اطلاعات منتشرشده در این زمینه، بر آن شدیم تا با چند مطالعه به بررسی میزان بهره‌گیری از نهج‌البلاغه در بروندهای علمی علوم پزشکی بپردازیم. امید آن بوده تا با ترسیم نقصان احتمالی، قدمی هرچند کوچک در راه کاستن از خسارت بی‌توجهی به نهج‌البلاغه در ارجاع‌های علمی و نیز بهره‌مندی هر چه بیشتر از این کتاب ارزشمند، برداشته باشیم.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع توصیفی، مقطعی و کاربردی است؛ که به‌صورت چند مطالعه‌ی مستقل، درباره‌ی وضعیت بهره‌گیری از نهج‌البلاغه در بروندهای علمی حوزه‌ی علوم پزشکی طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴، انجام شده است.

در مطالعه‌ی نخست با عنوان «استفاده از منابع مذهبی در تدوین پایان‌نامه‌های علوم پزشکی»، مطالعه‌ی مقطعی (۱۳۹۰) روی تک‌تک پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان رشته‌ی پزشکی و دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل، برای دوره‌ی بی‌بیش از پنج سال، انجام شد و همه‌ی پایان‌نامه‌ها، از جهت استفاده از نهج‌البلاغه، که یکی از منابع مورد استناد است، واکاوی شد (۲۵). برای جمع‌آوری داده‌ها از بخش منابع پایان‌نامه‌ها، رونوشتی تهیه شد و تیم پژوهش، اطلاعات کتاب‌شناختی اسنادها را درون برگه‌های از پیش تهیه شده‌ی که در مطالعه‌های مشابه استفاده شده بود، ثبت کرد (۲۶ و ۲۷).

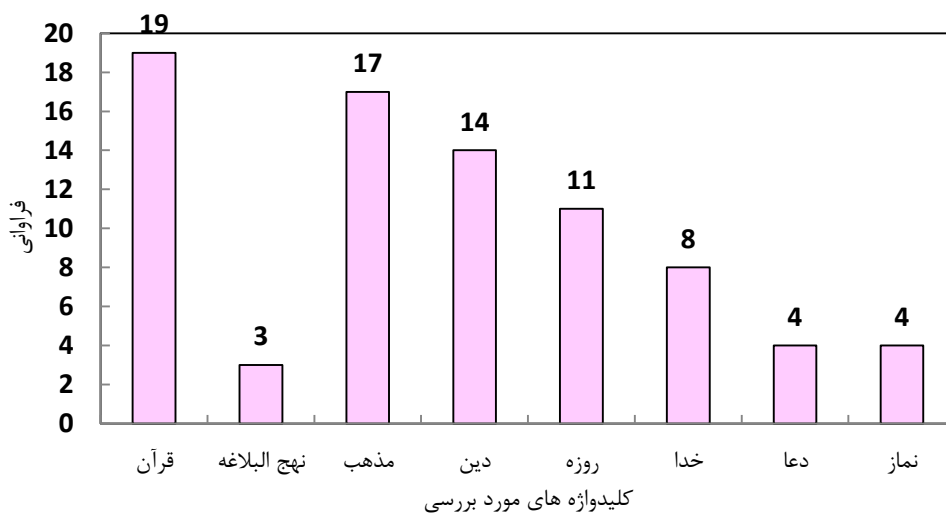
یافته‌های حاصل از سومین پژوهش، با هدف بررسی وضعیت استفاده از کلیدواژه‌های مذهبی (در عنوان، چکیده و کلیدواژه‌ی مقاله‌ها)، در بیش از ۱۳ هزار مقاله‌ی که ۱۲۶ نشریه‌ی فارسی‌زبان وابسته به ۴۷ دانشگاه علوم پزشکی کشور، طی دو سال (۱۳۹۱-۱۳۹۲) منتشر کرده‌اند، نشان داده که در ۸۲ اثر (۰/۶ درصد از کل مقاله‌ها) واژه‌های منتخب مذهبی به کار رفته، که بالاترین فراوانی این واژه‌ها، متعلق به واژه‌ی قرآن، با فراوانی ۱۹ مرتبه (۰/۱ درصد) بوده است؛ اما میزان بهره‌گیری از نهج‌البلاغه، تنها ۳ مورد بوده است. در نمودار شماره‌ی ۱ خلاصه‌ی از نتایج مربوط به واژه‌های مذهبی موجود در بخش‌های بررسی شده، نشان داده شده است.

دانشجویان برای تدوین پایان‌نامه‌ها، از بیش از بیست‌هزار منبع (۲۰۷۷۶ منبع) استفاده کرده‌اند؛ درحالی‌که در هیچ یک از موارد، به نهج‌البلاغه استناد نشده است.

نتایج حاصل از پردازش داده‌ها در مجله‌ی علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی بابل، طی بیست‌ودو سال، از آغاز انتشار تا پایان سال ۱۳۹۲، نیز نشان داده که دست‌کم ۸۷۶ مقاله‌ی پژوهشی، در ۷۲ شماره، چاپ (اطلاعات بیشتر در جدول شماره‌ی ۱) و در مجموع ۱۹۰۶۹ منبع استنادشده در آنها استفاده شده که تنها در دو مقاله، به نهج‌البلاغه استناد شده است.

جدول شماره‌ی ۱. برخی شاخص‌های آمار توصیفی مربوط به متغیرهای کتاب‌شناختی مقاله‌ها

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
تعداد مقاله در هر شماره	۹	۲/۳۶	۹	۱۸
تعداد نویسندگان مقاله‌ها	۳/۷۱	۱/۸۶	۱	۱۶
تعداد کل منابع استناد شده	۲۱/۷۷	۱۰/۹۲	۲	۱۰۴
تعداد منابع فارسی	۱/۹۵	۳/۵۵	۰	۳۳

نمودار ۱. توزیع فراوانی مطلق کلیدواژه‌های بررسی شده در مجله‌های فارسی‌زبان دانشگاه‌های علوم پزشکی طی سال‌های ۱۳۹۱ - ۱۳۹۲

داده‌های حاصل از بررسی طرح‌های مصوب یک دانشگاه علوم پزشکی، از نظر تعداد طرح‌های مصوب، با کلیدواژه‌ی نهج-البلاغه نیز نشان داده که از میان ۱۸۳۰ طرح مصوب طی ۱۰ سال (از سال ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۹۳)، فقط یک طرح با موضوعی مرتبط با نهج‌البلاغه (که طرحی مصوب شده است) پذیرفته شده است.

همچنین درباره‌ی وضعیت استفاده از نهج‌البلاغه در خلاصه‌ی مقاله‌های همایش‌های بررسی شده، واکاوی ۲۹۲۸ خلاصه‌ی مقاله‌ی عرضه شده طی ۱۶ دوره‌ی همایش سالانه‌ی بهداشت محیط، نشان داده که تنها یک خلاصه‌ی مقاله با موضوعی درباره‌ی نهج‌البلاغه منتشر شده است.

پزشکی اعم از پایان‌نامه، مجله‌ی علمی - پژوهشی و چکیده‌ی مقاله‌های مربوط به همایش‌ها، آمده است.

در جدول شماره ۲، خلاصه‌ی از وضعیت بهره‌گیری از نهج-البلاغه و توجه به آن، در بروندهای مختلف علمی علوم

جدول شماره ۲. وضعیت بهره‌گیری از نهج‌البلاغه در بروندهای علمی علوم پزشکی

تعداد موارد	کل موارد بررسی شده	فراوانی	بروندهای علمی بررسی شده
۰	۲۰۷۷۶ منبع استناد شده	۵۱۱ پایان‌نامه	۵۱۱ پایان‌نامه‌ی دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی
۲	۱۹۰۶۹ منبع استناد شده	۸۷۶ مقاله	همه‌ی مقاله‌های منتشر شده در یک مجله‌ی علمی علوم پزشکی، طی ۲۲ سال
۳	بیش از ۴۰ هزار کلیدواژه	۱۳۱۳۴ مقاله	همه‌ی مقاله‌های مجله‌های علوم پزشکی کشور در دوره‌ی ۲ ساله (سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲)
۱	۲۹۲۸ اثر علمی	۲۹۲۸ خلاصه‌ی مقاله	خلاصه‌ی مقاله‌های ۱۶ دوره همایش بهداشت محیط
۶			مجموع

بحث و نتیجه‌گیری

چکیده‌ی مقاله‌های همایش‌های علوم پزشکی) بسیار ناچیز (کمتر از ۱/۰ درصد) است. بررسی متن‌های علمی، هرچند محدود، از مشاهده‌ی چنین کاستی‌هایی حکایت دارد. در پژوهشی با عنوان «بررسی و تحلیل پژوهش‌های قرآنی در عرصه‌ی بین‌المللی» که خاصه و همکاران انجام داده‌اند، مشخص شد که از کل تولیدهای علمی ایران (مقاله‌های مجله-ها و همایش‌ها) در همه‌ی رشته‌ها، از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۱ (تعداد ۱۱۶۱۸۹ مدرک)، جایگاه پژوهش‌های قرآنی در این میان مطلوب نبوده است؛ زیرا تنها ۱۳ درصد از تولیدهای علمی ایران طی سال‌های یادشده مربوط به پژوهش‌های قرآنی بوده است (۳۴).

با نگاهی اجمالی به نتایج چند مطالعه‌ی اخیر (۲۵، ۲۸ و ۳۰)، معلوم می‌شود که بهره‌گیری از مرجع معتبر و موثق نهج‌البلاغه، در بروندهای علمی علوم پزشکی، دارای وضعیت مطلوبی نیست و قشر علمی و دانشگاهی جامعه، دست‌کم در حوزه‌ی علوم پزشکی، به‌گونه‌ی که شایسته است، از این منبع ارزشمند در آثار خود بهره نمی‌برند. حال با توجه به این امر مسلم که نهج‌البلاغه از جمله منابع غنی و دایره‌المعارفی مملو از علوم مختلف است؛ و از طرفی نیز بعید به نظر می‌رسد که پژوهشگران ما تردیدی در جایگاه علمی والای نهج‌البلاغه داشته باشند، احتمالاً ریشه‌ی چنین وضعی را می‌توان ناشی از آن دانست که جامعه‌ی علمی ما به‌ویژه محققان علوم پزشکی، به منابع صحیح و سازمان یافته‌ی از این دست، دسترسی لازم ندارند و یا از طرفی با روش‌های صحیح استخراج مطالب علمی موردنظر از این منابع، آشنا نیستند؛ که این موضوع خود توجه

از آنجاکه نهج‌البلاغه شامل سخنان ارزنده‌ی مولای متقیان حضرت علی (علیه‌السلام) است، برای ما مسلمانان یکی از منابع مذهبی بسیار مهم در تبیین اهمیت موضوع‌های مختلف به‌شمار می‌آید؛ بنابراین انتظار می‌رود در تدوین مقاله‌های علمی، در حوزه‌ی پزشکی، بهداشت و سلامت، بیش‌ازاین، از نهج‌البلاغه استفاده شود؛ اما برخلاف انتظار، چنان‌که شایسته است از کتاب‌های دینی و مذهبی، به‌ویژه کتاب شریف نهج-البلاغه، در بهبود و ارتقای سلامت فردی و اجتماعی، استفاده نشده و ارتباط دین و سلامت بیشتر در سطح مباحثه‌های نظری متوقف شده است (۳۱). در این زمینه، یکی از نکته‌هایی که باید یادآوری شود، این است که گرچه نهج‌البلاغه کتابی درباره‌ی مسائل بهداشتی و پزشکی نیست، اما دست‌کم در مورد بسیاری از موضوع‌های مرتبط با بهداشت روان و سلامت اجتماعی، توصیه‌های ارزشمندی دارد؛ مواردی مانند پرهیز از خودکم‌بینی، تکبر، عُجب، بی‌عدالتی، تجسس، تمسخر، نابرابری و تبعیض، آراستگی به اخلاق پسندیده و شکیبایی (۳۲ و ۳۳). همچنین در نهج‌البلاغه به مواردی از توصیه‌های مرتبط با سلامت جسمی مانند کم‌خوری، پرهیز از پرخوری؛ و مصرف غذاهایی مانند خرما، نیز بر می‌خوریم که هر یک تأثیرهای متعددی بر سلامت انسان دارد.

آن‌گونه که از نتایج مطالعه‌های حاضر برمی‌آید، میزان بهره‌گیری از نهج‌البلاغه، در همه‌ی بروندهای علمی بررسی شده در علوم پزشکی (اعم از پایان‌نامه‌ها، مقاله‌های علمی و

و بازبینی مسئولانه‌تری را در این باره طلب می‌کند (۲۸ و ۳۵). البته احتمال کم‌شماری را هم نباید از نظر دور داشت؛ چرا که در مواردی شاهد به‌کارگیری با واسطه و دست دوم از نهج-البلاغه در مقاله‌ها هستیم، بی‌آنکه نامی از این کتاب ارزشمند در فهرست منابع آمده باشد.

با نگاهی به متن‌ها و منابع مذهبی، از جمله کتاب‌های ارزشمندی همچون قرآن و نهج‌البلاغه می‌توان دریافت که بخش بسیاری از موضوع‌های بهداشتی و مرتبط با سلامت در قالب احکام شرعی (وجوب، استحباب، حرمت و کراهت)، در اسلام بیان شده است. این‌گونه فرمایش‌ها، می‌تواند برای فرد مسلمان، تکلیف باشد و او خود را ملزم به رعایت آن بداند. به عبارتی دیگر، قرار دادن مسائل بهداشتی در کتاب‌های مذهبی و دینی، انگیزه‌ی لازم را برای اجرای آن ایجاد می‌کند و این درحقیقت نوعی ضمانت اجرا است. آیه‌ی مبارکه‌ی «أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى» (۳۶)، همان ضمانت اجرایی است که در احکام دین، بر فکر و عمل مسلمان حاکم است و او را از گناه در خلوت و خیانت به مسلمانان، باز می‌دارد. علاوه‌براین، مسلمانی که بداند هر کاری که موجب آسایش مسلمانان و حفظ سلامت آنان باشد خدمتی در جهت رضای خداوند است، از پاکسازی محیط و کمک به عمل خیر حفظ بهداشت عمومی استقبال خواهد کرد.

از نکته‌های دیگری که باید به آن توجه شود این است که، در نظر گرفتن اصول و مفاهیم معنوی و مذهبی، نه تنها برای مسلمانان، بلکه برای جمعیت چشمگیری از مردم جهان، در ادیان دیگر نیز مهم و حیاتی است. در جوامع صنعتی و فرامدرن نیز برخلاف انتظار، معنویت، طالبان زیادی دارد و از عناصر مهم زندگی افراد جامعه محسوب می‌شود. آمار نشان می‌دهد که مردم آمریکا، به جنبه‌های معنوی و مذهبی زندگی علاقه‌مند هستند. همچنین شبکه‌ی بین‌المللی بین‌الادیانی حقوق بشر اعلام کرده است که توجه به باورهای مذهبی و معنوی، پدیده‌ی بین‌المللی است (۳۷). بنابراین انتظار بهره‌گیری از کلام ارزنده‌ی حضرت علی (علیه‌السلام) در قالب کتاب شریف نهج‌البلاغه یا احادیث و روایت‌های ائمه‌ی اطهار (علیهم‌السلام) به شکل گسترده‌تر و با اهدافی مانند سوژه-پژوهشی، دلیلی برای بیان مسئله یا اهمیت موضوع و یا شهادی در تفسیر یافته‌ها در پژوهش‌ها و مقاله‌های علوم پزشکی امری کاملاً پذیرفتنی است.

در مجموع این‌طور به نظر می‌رسد که احتمالاً مواردی چون نبود ارتباط‌های لازم بین استادان دو حوزه‌ی معارف اسلامی و

علوم پزشکی، نبود منابع معتبر روش‌شناسی پژوهش‌های نهج-البلاغه در علوم پزشکی، خلأ متولی مشخص و پیگیر در ساماندهی مباحث مرتبط با نهج‌البلاغه و در نهایت آشنا نبودن استادان و دانشجویان با حوزه‌های بحث و تحقیق‌برانگیز در این کتاب ارزشمند، از جمله عواملی است که این بهره‌گیری را به حداقل رسانده است. البته مواردی چون بسط‌دادن پژوهش در آثار علمی همه‌ی رشته‌ها و حوزه‌های بهداشتی و نیز بررسی‌نشدن مقاله‌ها در مجله‌های علمی دیگر، مانند مقاله-هایی با موضوع‌های بهداشتی در علوم انسانی را می‌توان از جمله محدودیت‌های این مطالعه یاد کرد.

در مجموع یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که با وجود نقش تعیین‌کننده‌ی مقاله‌ها و بروندهای دیگر علمی علوم پزشکی در ارتقای سطح بهداشت و سلامت؛ و از سویی نقش اثرگذار توصیه‌های مذهبی در این باره، سهم بهره‌گیری از کتاب ارزشمند نهج‌البلاغه در مقاله‌های علوم پزشکی اندک است. از این‌رو، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای ارتقای آگاهی استادان و دانشجویان از نهج‌البلاغه و همچنین آشنایی آنان با اصول و روش‌های پژوهش در این کتاب ارزنده پیشنهاد می‌شود.

قدردانی

از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی بابل، به دلیل حمایت مالی، برای انجام یک مورد از پژوهش‌های بهره‌برداری‌شده در این مقاله (طرح شماره‌ی ۹۳۳۹۳۲۳) و همچنین همه‌ی استادان، دانشجویان و پژوهشگرانی که ثمره-ی تلاششان (به صورت پایان‌نامه، مقاله‌های منتشرشده در مجله‌ها و خلاصه‌ی مقاله‌های منتشرشده در همایش‌ها)، منبعی برای پژوهش حاضر بوده است؛ و نیز از جناب دکتر محمدهادی یدالله‌پور، برای توصیه‌های ارزشمندشان درباره‌ی اعمال پاره‌ی اصلاح‌ها، قدردانی می‌شود.

References

1. Sharifi A. Methods of moral education in Nahjul-Balagha. Quranic teachings Research Letter. 2010;1(2):75-98. (Full Text in Persian)
2. Karinifar R. Metaphor aesthetics in Nahjul-Balagha (Sayings and Letters). Journal of letters and language. 2010;28(25):265-90. (Full Text in Persian)
3. Nilsaz N, Babaahmadi Milani Z. Influence of

monotheistic topics in Nahjul-Balagha. Tahqiqat-e Ulum-e Qur'an wa Hadith. 2013;10(1):171-92.(Full Text in Persian)

4. Meibodi F. Familiarity stages of Quran. Qom: Quranic sciences and interpretation research publication; 2006. (Full Text in Persian)

5. YadollahPour MH, Yadollah pour N. Ignorance analyzed from the perspective of Nahjul-Balagha. 1 ed. Tehran: Islamic Culture Publishing Office; 2013. (Full Text in Persian)

6. Mirahmadi SR, Najafi Eivaki A, Lotfi Mofrad Niasari F. Analyzing and evaluating paradox in Nahjul-Balagha. Hadith Studies. 2013; 5(9): 250-80. (Full Text in Persian)

7. Ahmadian H, Saeidavi A. The Semantic Analysis of Taqwa in "Nahjul-Balagha". Linguistic Research in the Holy Quran. 2012; 1(1): 65-78. (Full Text in Persian)

8. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha ,Translate by: Dashti,M. Qom: Mashhoor; 2006. Letter 31. (Full Text in Arabic)

9. Yadollahpour MH, Hasanzadeh R, Fazeli Kebria M. Comparative study on "Improvement of Quality of Life" from the Viewpoint of Islam and Positivist Psychologists. Journal of Research & Health. 2014; 1(1): 72-81. (Full Text in Persian)

10. Yadollahpour MH, Fazeli Kebria M. A comparative study of the concept of spiritual intelligence in terms of psychology and Islam, Babol University of Medical Sciences. Islam and Health Journal. 2014; 1(1): 48-57 .(Full Text in Persian)

11. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha ,Translate by: Dashti,M. Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 176. (Full Text in Arabic)

12. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha ,Translate by: Dashti, M. . Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 225. (Full Text in Arabic)

13. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha ,Translate by: Dashti,M . Qom: Mashhoor; 2006. Saying 342. (Full Text in Arabic)

14. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha ,Translate by: Dashti,M. Qom: Mashhoor; 2006. Letter 53. (Full Text in Arabic)

15. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Saying 389. (Full Text in Arabic)

16. Shojaee MS. Mental health social component in Nahjul-Balagha With an emphasis on employment and economic activity. Semi-Annualy Motaleate Eslam & Ravanshenasi. 2010; 4(6): 103-21. (Full Text in Persian)

17. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by: Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 83. (Full Text in Arabic)

18. Imam Ali (PBUH). Nahjul-Balagha, Translate by:

Dashti, M. Qom: Mashhoor; 2006. Sermon 72. (Full Text in Arabic)

19. Esm hosseini G. Health system in Islam. Quran and Science. 2009; 3(5): 114-44. (Full Text in Persian)

20. Marzband R, Afzali MA. The Orientation of Health Nutrition with Emphasis on Quran Teachings. Journal of Religion and Health. 2013; 1(1): 9-18. (Full Text in Persian)

21. Fereshtehnejad SM, Motevalian SA, Moradi Lakeh M, Aghili S, Shafiee Sabet A. Comparison of the qualitative and quantitative indexes of scientific medical journals affiliated to Iran University of Medical Sciences with Iranian Exemplary Medical Journals during 2008-2010. Iran university of medical sciences. 2010; 17(77): 40-54. (Full Text in Persian)

22. Zaki MA. Investigate the content of the research trends in scientific journals Management. Knowledge Management. 2006(75): 43-74. (Full Text in Persian)

23. Alidousti S, Mohammadi F, Keshavarz H, Abooyee Ardakan M. Iran Manual of Style Citation Guide to Persian and English Information Sources. Tehran: Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IRANDOC) & Chapar Publishing Company; 2012. (Full Text in Persian)

24. Yadollahpour B. Principles of Historical and thematic interpretation of the Quran. Qom: Dar-alolom; 2005. (Full Text in Persian)

25. Tirgar A, Yaminfirooz M, Nikkhah A, Mousavi A. Using religious resources among graduate students' thesis in medical sciences. Journal of Babol University of Medical Sciences 2013; 15(1): 89-93. (Full Text in Persian)

26. Tirgar A, Abolghasemi MB, Yaminfirooz M. Citation Analysis of graduate medical thesis references: Before and after of digital library access. 2th Conference of Research and Science Generation in Medicine; Tehran: Ketabdar Publications; 2010. p. 201-11. (Full Text in Persian)

27. Tirgar A, Yaminfirooz M, Dehghan Z. A study on Iranian National Medical Digital Library usage among Babol University of medical sciences users. 2th Conference of Research and Science Generation in Medicine; Tehran: Ketabdar Publications; 2010. p. 359-68. (Full Text in Persian)

28. Tirgar A, Habibzadeh Y, YadollahPour MH. Using Quran and Nahj olbalagheh in scientific outputs of medical sciences. Islam and Health Journal. 2014; 1(2): 22-6. (Full Text in Persian)

29. Noroozi chakoli A. Introduction to Scientometric. Tehran: The Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT); 2011. (Full Text in Persian)

30. Tirgar A, Aghalari Z. Tendency to religious issues in scientific outputs of medical sciences. Islam and Health Journal. 2014; 1(3): 35-40.(Full Text in Persian)

31. Keshavarz Mohamadi N. Methodology of research on religion and health: Islamic health promotion. Regional Conference on Health Research in the Quran; Yasooj, Yasooj University of Medical Sciences; 2010. (Full Text in Persian)
32. Yadollahpour BH. Human dignity in Quran. 1 ed. Qom: Adian publication; 2012. (Full Text in Persian)
33. Kadkhodai Z, Hajianfar H. Ethics Role on Mental Health of the Society from the View Point of Nahjul-Balagha. journal health systems research. 2013; 9(3): 243-58. (Full Text in Persian)
34. Khasa AA, Ahmadinejad F, Hejazi S. A study and analysis of the Quranic researches in international arena The journal of Qur'an and Science. 2012; 6(10): 145-66. (Full Text in Persian)
35. Yadollahpour B. Documents of the ways of students' more intimacy with the Qu'ran (a critical study). Motaleat-e Tafsiri. 2011; 2(6): 119-46. (Full Text in Persian)
36. The holy Quran. Al-Alagh. verse 5. Translated by: Elahi Ghomshei, M. Qom: Alhadi. (Full Text in Arabic)